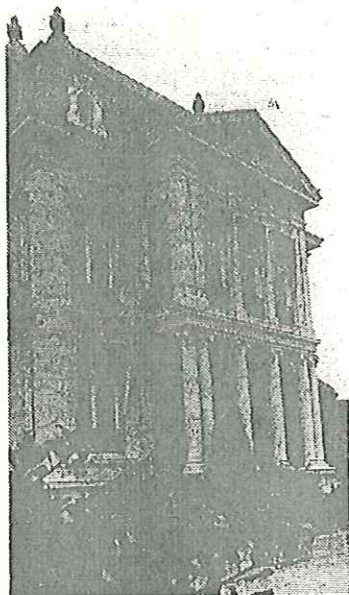

Huis met nazi-verledenen als Indisch centrum

DOOR DANNY VERBAAN

Den Haag – Het Indisch herinneringscentrum wordt mogelijk gevestigd in een huis met een 'nazi-verleden'. De initiatiefnemers hebben hun oog laten vallen op de monumentale villa Sandhaghe aan de Hogeweg in het Van Stolkpark. Daarin zat tot in het najaar van 1944 een belangrijke commandant van de Duitse marine. Deze 'Führer der Schnellboote' voerde het bevel over alle langs de Europese kust opererende flottieljes van motor-torpedoboten.

In het groen aan de overzijde van het pand beschikte hij over een ondergrondse commandobunker die weer in verbinding stond met andere vestingwerken in het park. Er waren bijvoorbeeld bunkers voor manschappen, terwijl afweerschut bescherming moest bieden tegen eventuele geallieerde aanvallen.

De monumentale Villa Sandhaghe.

Deze achtergrond kan tot een eigenaardig contrast leiden; het

centrum is namelijk bedoeld om een beeld te geven van de bezettingstijd. De enige nuancering die kan worden aangebracht is dat de stichting Indisch Herinneringscentrum zich niet richt op de Duitse onderdrukking. In plaats daarvan zal men (onder meer) stilstaan bij de Japanse overheersing met alle verschrikkingen in het voormalig Nederlands-Indië.

„Er zal zó ontzettend veel aan het gebouw worden gerestaureerd, dat er van de Kriegsmarine niets meer is terug te vinden”, geeft stichtingsvoorzitter R. Boekholt als reactie. „Als de mensen binnenkomen, moeten ze zich meteen thuisvoelen. Het gebouw zal straks de sfeer uitademen van een stukje Indonesië”.

Behalve aan de oorlog wordt ook aandacht besteed aan de aanloop tot de bezetting. De repatriëring van veel Indische Nederlanders na de Japanse capitulatie en de Indonesische on-

afhankelijkheid worden eveneens behandeld.

De plannen gaan uit van het inrichten van een expositieruimte, een stiltecentrum, een Indische tuin en een bescheiden hercegelegenheid. In het gebouw kunnen bijvoorbeeld de mensen terecht die bij het nabijgelegen Indisch Monument zijn geweest en in alle rust hun emoties willen verwerken.

Het pand is op dit moment in gebruik bij het sociaal-pedagogisch centrum Sandhaghe. Dit wil verhuizen, maar onduidelijk is op welke termijn dit lukt. En: of de stichting de villa sowieso kan overnemen.

Voorbij

Van de functie gedurende de oorlog waren Boekholt en medebestuurder J. Weeda niet op de hoogte. Ze zeggen het niet van belang te vinden. „Er zijn een heleboel huizen waar iemand heeft gewoond met een verleden waar je het niet me eens bent”, oordeelt Weeda nuchter.

„Het zij dan maar zo. Van belang is dat het pand de mogelijkheden biedt die wij voor ogen hebben. Ik kan me voorstellen dat je zoiets de eerste jaren na de oorlog niet zo prettig had gevonden. Maar de oorlog is al meer dan vijftig jaar voorbij. Bovendien, het was wat anders geweest als hier mensen zouden zijn omgebracht”.

adres: Hogeweg 18

opmerking: Villa Sandhaghe

	herkomst: Haagsche Courant	datum: 22-8-1998
		neg.nr.:
Gemeente 's-Gravenhage	Hoofdafdeling Monumentenzorg	

IN 'KOLONIALE' VILLA SANDHAGHE

Indisch Huis ideale ontmoetingsplek

Met de aankoop van een fraaie villa vlak bij het Indisch Monument is een lang gekoesterde wens van de Indische gemeenschap in vervulling gegaan. In het nieuwe Herinneringscentrum moeten de bezoekers straks letterlijk de geuren van weleer kunnen opsnuiven

DOOR PETER PAUL MARIJNEN

Den Haag – Zomer volgend jaar: bezoekers van het Indisch Monument bij de Waterpartij treffen bij het monument een bordje aan met een pijl naar rechts en de vermelding 'Naar het Indisch Huis, 400 meter'.

Een aangename wandeling langs de grote vijver voert de belangstellenden vervolgens naar een prachtige witte villa, opgetrokken in een stijl die sterk doet denken aan de koloniale tijd.

Lang is er over gepraat en veel hobbels moesten worden genomen. Maar nu lijken dan toch echt alle dromen te zijn uitgekomen. Den Haag krijgt een Indisch Herinneringscentrum, op een locatie die voldoet aan alle wensen van de initiatiefnemers.

De aankoop van de villa Sandhaghe in het Van Stolkpark is rond en al over iets meer dan een maand kan de restauratie van het hoofdgebouw beginnen. De bijgebouwen zullen dan nog enige tijd onderdak blijven bieden aan het Sociaal Pedagogisch Centrum Sandhaghe.

Dit observatie- en behandelingscentrum verhuist over anderhalf jaar naar de nieuwe wijk Wateringse Veld en dan worden de bijgebouwen gesloopt.

Vanaf dat moment kan het Indisch Huis – met behulp van nog wat extra fondsenwerving – in zijn volle omvang gestalte krijgen. Met een grote Indische Tuin vol bloemen die een bezoeker in de tropen doen wanen. En met een aan de bestaande villa gekoppelde, glazen gang die leidt naar een eveneens voornamelijk uit glas opgetrokken 'contemplatieruimte' midden in de schuin aflopende tuin. Daar, zo stellen de initiatiefnemers het zich voor, wordt de bezoeker 'uitgenodigd tot herinnering en overdenking, dan wel nieuwsgierig gemaakt naar Indië en het waarom van het Monument'.

De komst van een Indisch Herinneringscentrum werd vorig jaar mogelijk gemaakt via een rijkssubsidie van 5,3 miljoen gulden. Eerder had de Tweede Kamer al in een motie aangegeven dat er naast de bestaande centra in Westerbork en Vught ook een herinneringsplaats moest komen voor de Nederlanders die de oorlogsjaren doorbrachten in Azië. Behalve aan de oorlog zal het Indisch Huis ook volop aandacht schenken aan het oude Nederlands-Indië en aan de naoorlogse periode van dekolonisatie en migratie. "We willen in en rond de villa een sfeer creëren die doet denken aan het toenmalige Indië", zegt Edy Se-

riese die namens de stichting Indisch Herinneringscentrum het hele project mede voorbereidt. "Het is niet de bedoeling het verleden nauwgezet te reconstrueren maar we hopen wel de juiste associaties te kunnen opwekken. Het moet een ontmoetingsplek worden die aanmoedigt tot het vertellen van verhalen en het ophalen van herinneringen".

Een eigentijdse museale inrichting moet dit effect nog versterken. Te denken valt aan video's of 'sprekende' foto-albums met getuigenissen van voormalige Indiëgangers.

Of exposities waar letterlijk de geuren en geluiden uit het verleden nog eens kunnen worden beleefd. Verder zal het centrum ruimte bieden voor kleinschalige bijeenkomsten met een film of een voordracht. Voor de exploitatie van het nieuwe complex kan de stichting beschikken over een jaarlijkse subsidie van vijf ton. De stichting rekent na verloop van tijd op 25.000 bezoekers per jaar. Dat zijn dan niet alleen oud-Indiëgangers maar ook jeugdige belangstellenden en toeristen. "Sinds de jaren tachtig is de belangstelling voor het Indische verleden alleen maar blijven toenemen", weet bestuurslid Jaap Weeda.

adres: Hogeweg 18

opmerking: villa Sandhaghe

	herkomst: Haagsche Courant	datum: 20-5-1999
		neg.nr.:
	Gemeente 's-Gravenhage	Hoofdafdeling Monumentenzorg

Architectuur als subtiele herinnering aan Indië

Het Indische verleden krijgt eindelijk een echt onderkomen in Den Haag. Op een goede steenworp afstand van het Indisch monument staat een ingrijpende renovatie op stapel van een villa waar ooit een havenbaron resideerde en later een kliniek was gevestigd.

DOOR CASPER POSTMAA

Den Haag – De namen van de straten herinneren aan Indië. Madoera, Java, Atjeh, Sumatra en Deli. En in de talloze restaurants kun je de smaak uit de Archipel ophalen. Garoeda, Bogor, Kantjil, ze drukken het verlangen uit naar de kolonie die is opgegeten door de geschiedenis. En als je Paul van Vliet mag geloven ruikt het hier nog steeds naar Batavia en Buitenzorg: 'Den Haag met de geur van een Indisch pension'. Geen stad zo Indisch als Den Haag, en het lijkt er zelfs op dat naarmate de tijd verstrijkt weemoed en verlangen groter worden. Wat vroeger hier onbespreekbaar was, is nu bereikt. De capitulatie van Japan wordt op 15 augustus op een waardige manier herdacht en veel meer dan twintig, dertig jaar geleden worden de Indische Nederlanders erkend als slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog. Die erkenning bestond aanvankelijk alleen uit woorden, schoorvoetend volgde wat geld, maar in 2002 zullen Indische Nederlanders kunnen beschikken over een eigen herinneringscentrum waar de dramatische gebeurtenissen worden herdacht, die tussen ongeveer 1930 en 1949 hebben plaatsgehadt. Van het schone tempo doeloe tot en met de Tweede Wereldoorlog, de bersiap-periode, de politioele acties en de komst van de onafhankelijke republiek Indonesië.

Gustav Müller

Het startkapitaal voor het centrum, ruim vijf miljoen gulden, werd opmerkelijk soepel verstrekt door het ministerie van VWS, zodat niets de daadwerkelijke uitvoering in de weg leek te staan. Alleen de plek was aanvankelijk een probleem. Voor de Stichting Indisch Herinneringscentrum, waarin tal van Indische belangenorganisaties zijn opgenomen, was het voorwaarde dat het centrum zich in de directe omgeving van het Indisch monument bij de Waterpartij zou bevinden. Een moeilijke opgave want het onberispelijke natuurschoon van de Scheveningse Bosjes laat nu eenmaal weinig toe.

De uiteindelijke oplossing die de gemeente aanreikte was het Sociaal Pedagogisch Centrum Sandhaghe. De kliniek gaat het complex binnenkort verlaten; daar lag de kans want de gebou-

wen liggen aan de rand van het Van Stolkpark, hemelsbreed slechts driehonderd meter verwijderd van het Indisch monument.

De villa Sandhaghe werd in 1907 ontworpen door de architect L.F. Falkenburg in opdracht van de Rotterdamse reder Gustav Müller, de broer van mevrouw Kröller-Müller, de grondlegster van het gelijknamige museum. De in neo-Lodewijk XIV-stijl opgetrokken villa is de reflectie van de grote levensstijl die de havenbaron er op na hield. Nog altijd is Sandhaghe het grootste buiten van het Van Stolkpark. Na het overlijden van Müller in 1913 raakte Sandhaghe als woning al snel in onbruik. Kantoor volgde op kantoor totdat in 1969 het Sociaal Pedagogisch Centrum het tot een kliniek transformeerde, inclusief massieve bebouwing in de tuin. De Haagse architecten Max Boekholt en Holger de Kat (van het bureau De Kat & Vis) kregen de opdracht om Villa Sandhaghe om te vormen tot het herinneringscentrum waar de Indische gemeenschap al zolang op wacht.

Landschappelijk

Boekholt neemt de nieuwbouw voor zijn rekening, De Kat pakt de villa aan. Hun samenwerking heeft geresulteerd in een subtiele combinatie die niet alleen door de gebruikers zal worden gewaar-

deerd, maar ook door de bewoners van het Van Stolkpark, want in het achterliggende park keert veel minder bebouwing terug dan er stond. De nieuwbouw wordt zorgvuldig en terughoudend in de omgeving geplaatst. Door middel van glas is het tuinpaviljoen duidelijk losgekoppeld van de villa. Ook is op geraffineerde wijze omgesprongen met de landschappelijke situatie. Vanaf Sandhaghe daalt de tuin bijna vier meter af, maar de doorzichtige corridor, die nieuw- en oudbouw verbindt, blijft het oorspronkelijke niveau behouden waardoor de bezoeker de tuin als het ware onder zich ziet wegzakken. Het zicht op de omgeving is daardoor beter, terwijl de architectuur minder nadrukkelijk is omdat de gangen in het groen zweven.

Extra attractiepunten in de Boekholt-vleugel zijn de theetuin en de wintertuin. Beide zijn van elkaar gescheiden door een smalle waterpartij die vanuit het park tot diep in het gebouw doordringt. De wintertuin krijgt met zijn dubbele etagehoogte en zijn glasachtige structuur een tropisch karakter inclusief de daarbij horende exotische planten. Hoe de echte (buiten)tuin er straks zal uitzien, is nog onbekend omdat landschapsarchitect Jan Boon zijn ontwerp nog niet heeft voltooid. Maar de architecten hebben een voorkeur uitgesproken

voor natte terrassen, die als sawa's afdalen naar het laagste punt.

De werkzaamheden zullen straks beginnen met het herstel van de villa. Holger de Kat heeft zich daarbij voorgenomen zo veel mogelijk van de oude glorie te herstellen. In sommige zalen is dat nog mogelijk, omdat onder de beplanting uit de jaren zeventig veel details (lambrizering en geornamenteerde plafonds) zijn opgedoken. Daar waar het verleden totaal is vernietigd, zullen er moderne elementen worden ingepast.

Trappenhuis

Het duidelijkst is dat op de plek waar zich de keukens en de badkamers bevonden. Daar zal het nieuwe trappenhuis verrijzen dat dan ook een logisch verbinding is met de nieuwe wereld van de tuinvleugel, die op dat punt bij de villa aansluit. De bedoeling dat de eerste fase in 2001 gereed is. In de tussentijd moet de Stichting Indisch Herinneringscentrum de resterende tien miljoen gulden verzamelen die voor het totale project nodig is.

Het centrum, zoals het ontwerp dat belooft, is het waard. Indië eindelijk echt thuis in Den Haag in een centrum dat tijden en culturen aaneen rijgt. En in de verte – daadwerkelijk in het zicht – ligt het Indisch monument. De herinnering aan Indië binnen handbereik.

Maquette van het nog te bouwen Indisch Centrum.

